

Fiataljaink munkáiból

NEMCSÁK LÁSZLÓ

ÚJABB LASKAGOMBA-TERMESZTÉSI ELJÁRÁS

A késői laskagombát (*Pleurotus ostreatus*) régóta termesztik faanyagon. Az eljárás lényege, hogy a 40—60 cm hosszúra darabolt, frissen vágott, egészséges fa vágásfelületeit sterilén átszövetett oltóanyaggal 0,5—1 cm vastagon beterítik. A fadarabokból oszlopot építve, a vágáslapjukkal egymásra rakják. Több ilyen oszlopot egymás mellé építve, műanyag fólia és nádpalló takarással védik a napsugárzástól és a kiszáradástól. Más eljárásnál a beoltott faanyagokat földbe ásott mélyedésbe, gödrökbe helyezik. Az oltóanyagból kiinduló micélium 2—4 hónap alatt átszövi a fadarabokat. A termés ősszel, az első fagyok után jelentkezik, és a tél beálltaig több terméshullám várható.

A laskatermesztésnek ismert az intenzívebb — mezőgazdasági hulladékanyagokon történő — termesztési módszere is.

A röviden leírt „rönkös”, hagyományos eljárás lényeges hibája, hogy a termesztés sok (árnyékos) helyet igényel és csigák, ill. gombaszúnyogok ellen a telep nehezen védhető meg.

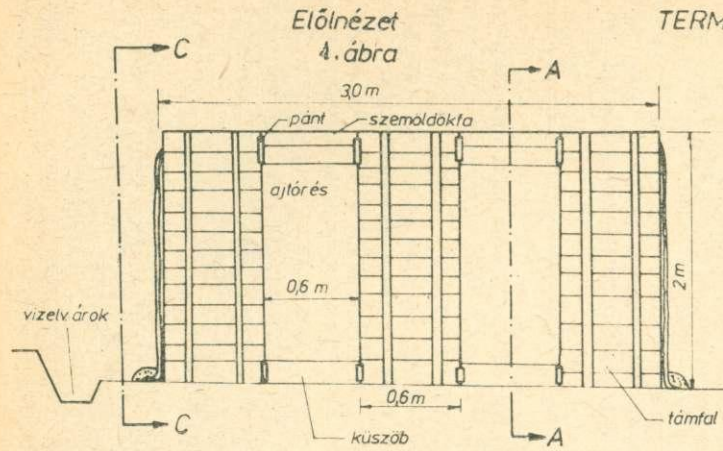
Tudományos diákköri munka keretében olyan termesztési eljárást igyekeztem kialakítani (*Gyurkó Pál* tud. kutató segítségével), amivel ezek a hibák kiküszöbölhetők.

A javasolt módszer lényege, hogy az átszövetett faanyagot a régebbi módszerhez képest 90°-kal elfordítva halmozzuk fel saranghoz hasonlóan, azzal az eltéréssel, hogy az így képzett sarangfal belső üregeit (5. ábra) nedves, vályogkötöttségű talajjal töltjük ki. A föld kihullását agyag és szalmatörek felhasználásával készülő tapaszóanyaggal akadályozzuk meg. A fadarabok ebből a föld—faanyag falból бүtүjükkel állnak ki. A fadarabok hossza 60—70 cm. Hosszabbat nem célszerű használni, mert a köbméterre eső hozam csökken. A gomba párás, hűvös helyet igényel, ezért több ilyen falat egymás mellé rakva, tetőt építünk fölé, de szigetelt tető csak a falak közötti járatok fölé kerül, hogy ide a csapadék ne folyjon be. A szigetelt tető fölé föld kerül. A tető anyaga hullámpala. A falak közötti folyosónak olyan szélesnek kell lennie, hogy azon lehessen közlekedni. A falakat és a tetőt borító földréteg szigeteli az építményt a nap felmelegítő hatása ellen. A lehulló csapadékot a falra tereli, ahol az beszívárog és a csapadékmennyiségtől függően lefelé haladva, nedvesíti a fadarabok közötti földet. Az esővíznek a falból oldalra történő kifolyását az agyagréteg akadályozza meg, a vizet lefelé irányítja. A nyirkos falak párolgása folytán páradús mikroklíma alakul ki.

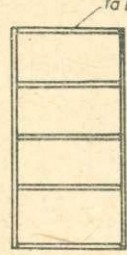
A gombák a fadarabok бүтүfelületein jelennek meg. A sarangfalak lezárását és az állékonyság biztosítását támfalszerű oldalpallóval érhetjük el (6. ábra). Ez akácfából vagy fenyőből készült deszkafal, melyhez csuklósan hozzáillesztett lábtámasz tartozik. A két faalkatrészt sodronykötelek kötik össze (3. és 6. ábra). A fal magasságát a talaj kötöttsége és vastagsága szabja meg. Takarékossági okokból célszerűnek látszik 2 m magasságig felépíteni.

A gombának szüksége van kevés fényre a termésképzés időszakában, valamint a szellőzés is fontos, amelyet lehetőleg a páratartalmat fenntartva kell

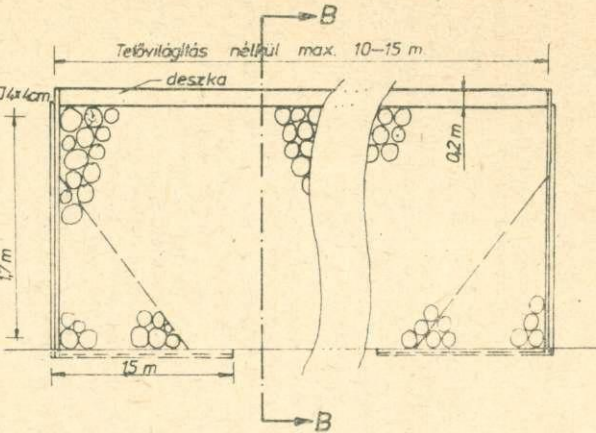
TERMESZTŐHÁZ

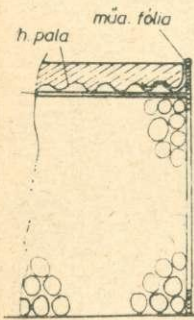
Ajtó 2. ábra

C-C metszet 3. ábra

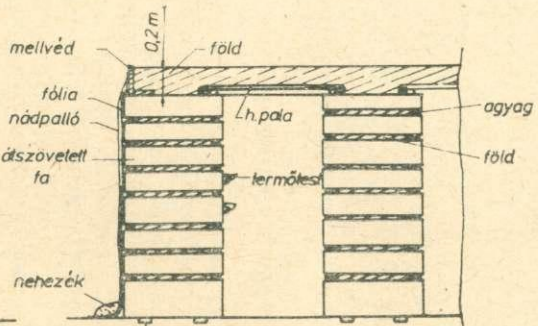

A-A metszet

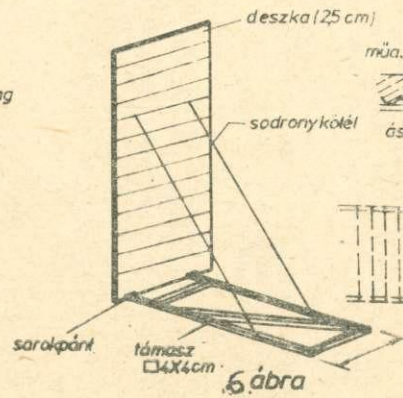
4. ábra

B-B metszet

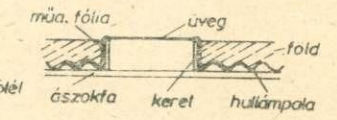
5. ábra

Támfal

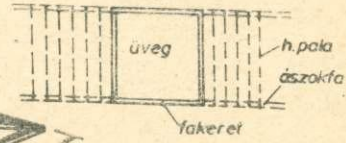

TETŐABLAK

Oldalmetszet

Felülnézet

7. ábra

biztosítani. Ezeket a feltételeket elégíti ki az ajtó, amely rekeszekre osztott léckeret (2. ábra). A felső két rekeszben üveg vagy műanyag fólia, az alsókban pedig ritka szövésű szövet van. A fólia, ill. üveg a fény bejutását biztosítja, míg a szöveten át a levegő áramlik be.

Ha a fal nagyon hosszú (10 m fölött), az ajtó viszonylag kis nyílásán nem jut be elegendő fény. Ekkor a tetőn át kell megvilágítást adni. Ez megoldható egy keretre helyezett üveglappal (7. ábra).

A falakat egymás mellé építve, közöttük a gomba számára ideális mikroklíma alakul ki, de a két szélső fal külső oldala nincs ilyen védett helyen. Ezeket a falakat természetesen kívül kiszáradás ellen fóliaborítással, a napfény ellen nádpallóval, vagy más fedőanyaggal védhetjük meg. Célszerű a takarófóliát fehérre festeni. Termésidőben ezeket eltávolítják.

Ezzel az eljárással a helyigény tizedére csökken. A falak közötti zárt térben a növényvédelem eredményes.

A módszer nem igényel különleges szaktudást és befektetést. Bárhol felépíthető, ahol sík, középkötött talaj van és a helyszínre agyagot, vizet, hullámpalát, deszkaanyagot lehet szállítani. Vízzel csak az építéshez kell. Öntözésre nincs szükség, mert a beszivárgó csapadék elég a fal nedvesen tartásához.

Az emberi szükségleteket, igényeket különféle módon sorolják. Kezembe került *Abe Kóbó: A homok asszonya* című könyve (Kriterion 1979), melynek az a mottója, hogy a munka segít az embernek megbékélni a rohanó idővel, még ha céltalanul röpülnek is el a napjai. A könyv hőse *Niki Dzümpei* 31 éves középiskolai tanár, akit csak a homokdűnék és a rovarok érdekelnek. Váratlanul 1955. augusztus 18-án el-tűnik, és 1962. október 5-én holttá nyilvánítják. Valójában nem halt meg, egy isten háta mögötti kis faluban ejtették fogságba, és fogták kényszermunkára.

A kis falu elhagyott tengerparti szakaszon van, és egy félhold alakú óriásdűne telepedett rá, fenyegeti. A dűne tenger felőli oldala, amerről a monszón szelek fújnak, egészen csupasz, menedékes, a falura néző meredek homokletörést óriási katlanok tagolják, teraszokat alkotva, egész a falu központjáig hatolnak, együtt az egész olyan, akár egy méhkas keresztmetszete. A tenger felőli lejtő felől a dűne gerincén át szakadatlanul folyik a falura a homok, betemetéssel fenyegetve. A szélhordta homok elhordása életkérdés. Ennek érdekében a gerinc alatti teraszon a katlanokba faházakat építettek, és beléjük családokat telepítettek, akik a szélfújta homokot hatalmas kosarakba lapátolják össze, melyeket azután a falubeliek kőteleken a gerinc-re húznak fel, és tehergépkocsin elhordanak. A mély katlanokba a faházakhoz kötélhágcsókon lehet lejutni. A falusiak a rabsorra ítélt családokat rendszeresen ellátnak élelmiszerral, vízzel, dohánnyal, pálinkával.

A munkaerőhiánnyal küzdő falusiak a tanárt, egy rovargyűjtő útja alkalmával csalták lépre, ráesteledett, szállást keresett, beszállásolták egy özvegyasszonyhoz az egyik katlanba. Utána a kötélhágcsót felhúzták, fogságba került. Többszöri hiábavaló szökési kísérlet után megbékél a körülményekkel. Az asszonnal is összebarátkozik. A homok összegyűjtése mellett mellékes munkát vállalva bizonyos keresetre is szert tesznek. A katlanból kilátás sincs, a dűne gerincét és az eget lehet csak látni.

Engem a könyv olvasása során az fogott meg, hogy milyen igényeik lehetnek ilyen körülmények közé került embereknek. Először a tanár képes újságot kért, tájélményre vágyott. Valami könyvben olvasta egyszer, hogy a tájképfestészet éppen a természeti szépségekben szegény tájakon fejlődött ki. Később elhatározták, hogy az összegyűjtött kis pénzből rádiót és tükröt vesznek. A rádióban és a tükrőben van valami közös: összekapcsolják az embereket. Lehet az is, hogy égető vágyat tükröznek: behatolni az emberi lét leglényegébe. Azután arra jutottak, hogy valami cserepes növényt kell szerezni. Az asszony fenyőt javasolt, a tanár azt mondta, ha már fa, legyen juhar vagy pálma, melyeknek vékony ágaik vannak, nagy leveleik, melyek lebegnek a szélben: szeretnének elszökni, de nem szökhetnek, erősen odanőttek a törzshöz. Az alapvető emberi igényeknek ez a sorrendje, gondolom számunkra is meglepő, annak ellenére, hogy egész tevékenységünkkel a tájat és az erdőt szolgáljuk.

Keresztesi Béla